

teoretične temelje iz ekonomskih osnov marketinga, ki poleg sociološke, komunikološke, psihološke in organizacijske razlage predstavlja eno najpomembnejših v marketinški stroki. Knjigo priporočamo poslovnim delavcem, »marketing« menedžerjem iz prakse, in sicer tako iz profitnih kakor tudi iz neprofitnih organizacij, družboslovcem, ki delajo na ekonomskem področju, prav tako pa tudi študentom bodočega študija trženja in tržnega komuniciranja na FDV. Delo so recenzirali prof. dr. Besim Spahić, mag. Zlatko Jančić in mag. Marko Lah.

Izid knjige pričakujemo v marcu 1993 v obsegu 170 tiskanih strani in v zlahtni italijanski vezavi. Odlične grafične prikaze je prispeval Studio Marketing. Izšla bo v knjižni zbirki Profesija (FDV, Kardeljeva pl. 5, Ljubljana).

Ivan Hvala

MARKO BEŠKER, SEKA KUGLER

Obzorje slobode

Prilog istraživanju domovinskog rata, Zagreb 1992
privatna naklada

Precej značilno je, če knjige, kakršna je Obzorje svobode, in govorijo o velikih in slavni, pa seveda tudi tragičnih dneh neke zgodovine, izhajajo v samozaložbi. Knjiga je namreč nastala na podlagi raziskovalnega projekta Kako obraniti Hrvaško, ki ga finančno podpira hrvaško ministrstvo za znanost, tehnologijo in informatiko, prinaša pa empirične podatke o stališčih hrvaških borcev, posnete na fronti, sredi tako imenovane domovinske vojne. Le malo je raziskovalcev, ki bi zmogli opraviti empirične študije sredi vojne vihre, še posebej seveda z območja nekdanje Jugoslavije, kjer empirične raziskave o obrambi in varnosti še v miru niso bile zaželeno. Avtorja knjige sta v knjigi Obzorje svobode prikazala rezultate takšnega majhnega podviga, ki malce spominja na svetovno znani projekt The American Soldier Samuela Stoufferja iz druge sve-

točne vojne. Raziskava je morda uspela tudi zato, ker je bil eden od avtorjev knjige, dr. Marko Bešker, sicer predavatelj na zagrebški fakulteti za politične znanosti, več mesecev aktivni udeleženec hrvaške domovinske vojne.

Knjiga Obzorje svobode prinaša resnico o vojni s fronte, iz strelskih jarkov in odgovarja na vprašanje, kdo se je boril v vrstah hrvaške vojske med vojno. Knjiga odslikava tragično protislovje v dvopomenskosti antičnega jezikovnega simbola: beseda polemós pomeni tako obračun s topovi, torej vojno, kot tudi obračun z besedami (polemika), pravi v predgovoru h knjigi prof. dr. Tomislav Jantol (str. 7). Hrvaška vojna je dejansko bila posledica »strateškega trikotnika velikosrbske in armadne agresije« (Bešker, str. 15), znotraj katerega poteka *propagandna vojna* (to pomeni: širjenje laži zaradi pridobivanja lastnega naroda ter zaradi slepovitve drugih narodov ter javne manifestacije za ustvarjanje enotnosti vseh Srbov, psiholoških razmer za vojno ter za dokazovanje, da Hrvati niso državotvoren narod); *specialna vojna* (v informacijskih sistemih, v prometu, v kulturi in znanosti, v diplomaciji, v gospodarstvu, z akcijami zastraševanja srbskega prebivalstva ter kot teroristično-diverzantske in subverzivne aktivnosti); *oborožena agresija na Hrvaško* (prikrita in javna).

V knjigi je poleg uvodnih malce mobilizacijskih poglavij o Poteh in križiščih ter o Veliki armadi v vojni proti majhnemu narodu osrednje mesto namenjeno poglavju, ki prikazuje Mnenja in stališča borcev domovinske vojne na Hrvaškem (predstavljeni so struktura borcev, mnenja o organizaciji obrambe, pripravljenost za obrambo, morala, humanost borcev, ocena obrambne politike ter pogled na povojno življenje). Sledi še poglavje o dejstvu, da je bila vojna na Hrvaškem vodena v nasprotju z določili mednarodnega vojnega in humanitarnega prava, pri čemer so se agresorji zlasti izkazali z barbarstvom nad verskimi, prosvetnimi in kulturnozgodovinskimi objekti, z masakri ter z izživljanjem nad ujetniki. Knjigo sklone upanje na skupno življenje kljub vsem preživetim grozotam, upanje, ki je uresničljivo v svobodi, zato ima knjiga naslov Obzorje svobode. To sklepno poglavje vsebuje razmislek o tem, kako je možno brez ogrožanja vzpostaviti skupno življenje različnih etničnih skupin, katerih razmere so potrebne za

Zatvaranje kruga

(Ishod razcepa 1971–1972), Svetlost, Sarajevo 1991

varnost človeka, narave, družbe ter civilizacijskih dosežkov ter kako si je treba prizadevati za varno življenje. V knjigi je mogoče najti precej izvirnih vojaških izkušenj, ki bi lahko bile zelo pomembne pri načrtovanju obrambnih priprav v državah nekdanje Jugoslavije. Med njimi je prav gotovo spoznanje o povezanosti med ravnotežjem sil na fronti in spoštovanjem prekinitev ognja. Avtor Bešker, tudi sam visok vojaški poveljnik, namreč ugotavlja, da vse dokler ena od strani na fronti čuti, da ima vojaško prednost, ne spoštuje prekinitve ognja. Tako se na Hrvaškem niso mogli obdržati prvih štirinajst podpisanih prekinitev ognja, ker je agresor nadaljeval z bojnimi akcijami v smeri zamišljenega vojaškega cilja Velike Srbije. Šele vzpostavitev ravnotežja sil na fronti je odprla dejanske možnosti za spoštovanje premirja (Bešker, str. 29). Zanimivo je spoznanje o nepravočasnosti organiziranja obrambe, ki se kaže tudi v ukinjanju sistema usposabljanja mladih za obrambo in zaščito, in to celo med neposredno vojno nevarnostjo. Za graditev vsake sodobne vojske pa je pomembno vedeti tudi, kakšne so posledice vstopanja strankarskega razmišljanja v vrste njenih vojakov. Hrvaška vojska je na samem začetku imela značilnosti strankarske organizacije, spontani odpor agresiji se je namreč začel v posameznih strankah, ki so oblikovale svoje bojne enote in jih pošiljale v osvobodilne akcije, med širjenjem vojne je bila strankarska aktivnost prepovedana, vojska sama pa je vse bolj temeljila na vseljudski podpori. Patriotizem očitno ni povezan s strankarskim razmišljanjem. Za hrvaško vojsko sredi vojne tako velja, da velika večina častnikov in celo podčastnikov ni bila v nobeni stranki, pa tudi med vojaki je bilo takšnih le polovica.

Knjiga obsega 142 strani, 15 originalnih fotografij z bojišča z motivi porušenih kulturnih in zgodovinskih spomenikov, 19 tabel s podatki iz empirične raziskave ter 20 nazornih grafičnih prikazov.

Ljubica Jelušić

Delo Zapiranje kroga – nekoč vodilne srbske in jugoslovanske politične delavke Latinke Perović, danes pa ideološko neobremenjene beograjske intelektualke – je izšlo leta 1991 v Sarajevu. V Sarajevu, mestu ob Miljacki, s plurietnično sestavo prebivalstva in takrat še nerazrušeno in nepožgano. Kmalu po izidu knjige pa so se eksplozivno razvijali tudi danes zastrašujoči in apokaliptični dogodki, ki so kraj izida knjige Latinke Perović spremenili v ruševine in ki na neki način simbolično predstavlja propad nekdanje Jugoslavije ter vojaško arogantno in politično hudodelsko reševanje »srbskega vprašanja«.

Knjiga Latinke Perović Zapiranje kroga je družboslovno pomembna analiza v marsičem za kasnejšo usodo Jugoslavije pomembnega političnega dogajanja. Delo, ki skupaj z Registrom oseb šteje 471 strani velikega formata, ima poleg uvajalnega predgovora in pomenljivega uvoda dva velika problemska sklopa: Poizkusi reform in Obdobje po IX. kongresu ZKJ. Zduževalno ogroditeljne knjige je razmišljanje o pojavih tako srbskega kot tudi drugih jugoslovanskih nacionalizmov, o opcijah, ki jih je ponujal srbski »liberalizem« in prek tega pojava politično in moralno vrednotenje srbske komunistične politične elite in tudi drugih političnih elit nekdanje Jugoslavije. Vendar Latinkin pristop ni personalističen. Politične elite, njihovo ravnanje, ideološko zanesenost in mesijansko zagnanost z zgodovinsko in sociološko metodo členi iz obstoječih družbenopolitičnih in družbenoekonomskih razmer. Glede na položaj Latinke Perović v takratnih političnih (srbskih) strukturah nosi delo pečat obravnavanja z vidika »inside story«. Vendar kljub temu avtorica ne zdrkne v subjektivistično pripoved in tudi ne v komunistično nostalgčnost. Dogmatski apriorizem, ki so ga načenjali srbski liberalci – seveda liberalci komunistične proveniencie – je ogrožal politične in interesne položaje do takrat v ekonomskem, političnem in vojaškem sedlu